

Wijkgericht werken aan gezondheid

Actualisatie gezondheidsbeleid

Beleidskader 2023-2026

Mei 2023

Inhoud

Voorwoord wethouder De Geest	3
1. Inleiding	4
2. Landelijke Akkoorden	6
3. Ambitie voor een gezonder Deventer	8
4. Speerpunten en acties	10
5. Monitoring	21
6. Integraal plan van aanpak	21
7. Financiën	22

Voorwoord wethouder De Geest

**' HET MAG NIET UITMAKEN IN WELKE WIJK OF WELK DORP
JE WOONT OM GEZOND TE KUNNEN LEVEN '**

Inkomen, achtergrond of woonplek mogen geen rol spelen in je kansen op gezondheid. Maar ze doen dat nu nog wel. Sociaaleconomische achterstanden, financiële problemen en gebrek aan kennis dragen sterk bij aan een ongezonder en korter leven. We doen in Deventer al veel om gezondheid te bevorderen en de gezondheidsverschillen te verkleinen. Vanuit het netwerk Samen Gezond in Deventer, gecoördineerd door GGD IJsselland, worden projecten uitgevoerd en ondersteund zoals Kind naar Gezonder Gewicht, Deventer Fitkids!, Onbezorgd Mobiel Deventer en groene wijkinitiatieven. In deze actualisatie loopt het inzetten op gelijke kansen op gezondheid als rode draad door alle onderwerpen heen.

We zetten extra in op gezondheids- en leefstijlbevordering, op toegankelijke ondersteuning of zorg, op groene wijken met buurtvoorzieningen en waar alle ruimte is voor ontmoeten en bewegen. Zo willen we zoveel mogelijk aan preventie doen. Dit vertalen we in 'werken aan gezondheid' in plaats van 'voorkomen van ziektes'. We blijven de nadruk leggen op hetgeen een positieve bijdrage kan leveren aan de gezondheid. Ik hecht er veel waarde aan dat er dichtbij huis ondersteuning is en dat inwoners zelf de regie houden op hun eigen leven.

Door te werken vanuit 'Gezondheid en Gedrag' in plaats van 'Ziekte en Zorg', willen we bereiken dat mensen gestimuleerd worden om meer de eigen regie te pakken op de eigen gezondheid. Vanuit een actieve ondersteunende structuur in de buurten en dorpen lukt dat, maar niet voor iedereen. Die inwoners bieden we ondersteuning. De professionals in onder andere de Voor Elkaar Teams, Sportbedrijf Deventer, Raster, GGD IJsselland, Deventer Doet, Carinova Mantelzorgondersteuning en Vrijwillige thuiszorg, weten wat er in de wijken en dorpen speelt, waar mensen terecht kunnen en bieden die extra ondersteuning daar waar nodig.

Dit beleidskader biedt een stevige basis om door te gaan op de ingeslagen weg, keuzes te maken die ondersteunend zijn aan onze inwoners en om (nadere) invulling te geven aan de acties die in het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) zijn verwoord. Het GALA sluit goed aan bij wat we al doen. Het geeft ons de mogelijkheid om de basis te versterken en lokaal en regionaal uit te breiden waar nodig. Hierbij ligt het accent op wijk- en dorpsgericht werken waarbij preventie, ontmoeting en het omzien naar elkaar centraal staan. De inwoners van de gemeente Deventer gelukkiger en gezonder maken, daar blijf ik mij voor inzetten.

Rob de Geest
wethouder

1. Inleiding

PROCES

Het interactieve proces om te komen tot dit beleidskader is gestart in september 2022. Als eerste stap is het gezondheidsbeleid van de afgelopen vier jaar (Gezondheidsnota Deventer 2019-2022, oktober 2019) geëvalueerd. Op basis van de kennis van onze partners in het netwerk Samen Gezond in Deventer (SGiD) en het team beleid van de gemeente Deventer, is een overzicht gegeven van de stand van zaken (Evaluatie gezondheidsbeleid Deventer, 5 oktober 2022). Op basis hiervan heeft de gemeenteraad input geleverd ('Ophaalsessie', 26 oktober 2022).

Dit beleidskader is een half jaar later tot stand gekomen dan oorspronkelijk gepland omdat we de publicatie van het landelijke Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) hebben afgewacht. Zowel het GALA als ons gezondheidsbeleid gaan over gezondheidsbevordering. De in het GALA genoemde doelen en acties hebben we gekoppeld aan de speerpunten van ons gezondheidsbeleid. De aan de acties gekoppelde budgetten helpen ons om ons gezondheidsbeleid uit te voeren.

Na publicatie van het GALA (februari 2023) zijn er drie werksessies gehouden met beleidsadviseurs vanuit diverse disciplines om per thema, benoemd in het GALA, op te halen wat we al doen in Deventer en wat (extra) planvorming, uitwerking en inzet vraagt. Ook is vanuit SGiD en de Adviesraad Sociaal Domein Deventer (ASDD) input geleverd.

Parallel hieraan wordt in Salland United; een bestuurlijk netwerk van vier gemeenten, zorg- en welzijnsorganisaties, de zorgverzekeraar en het zorgkantoor, gewerkt aan een regiobeeld en vervolgens een regioplan. Hierin krijgen de thema's uit het landelijk Integraal Zorg Akkoord (IZA) een plek. Op onderdelen is er een directe link met het GALA.

Op basis van ons gezondheidsbeleid 2019-2022, de evaluatie hiervan, het bestuursakkoord, de opbrengsten vanuit de sessie met de raad in oktober 2022, de input uit de bijeenkomsten (intern en extern) en het GALA, is voorliggend kader opgesteld.

'VEERKRACHT, VERBINDING EN FOCUS VOOR EEN GEZONDER DEVENTER'

Het heeft betrekking op de periode 2023 tot en met 2026. Hiermee voldoen we aan de wettelijke verplichting op grond van de Wet publieke gezondheid (Wpg). Deze wet geeft aan dat gemeenten elke vier jaar verplicht zijn lokaal gezondheidsbeleid vast te stellen.

ACTUALISATIE

De visie en speerpunten in de gezondheidsnota 'Promotie van gezondheid: een kwestie van doen! Veerkracht, verbinding en focus voor een gezonder Deventer 2019-2022', staan ook centraal in dit beleidskader gezondheid 'Wijkgericht werken aan gezondheid 2023-2026'. We hebben ons beleid van de afgelopen vier jaar geactualiseerd omdat:

- de Deventer aanpak Gezondheid en Gedrag de basis blijft van het handelen vanuit zorg- en maatschappelijke organisaties;
- de speerpunten: 'Ouderen en gezondheid', 'Jeugd en gezondheid', 'Sociaaleconomische gezondheidsverschillen verkleinen', 'Gezonde leefstijl', 'Psychische gezondheid' en 'Leefomgeving', aansluiten bij de inhoud van het Bestuursakkoord 2022-2026, het lokaal beleid en bij de Bestuursagenda Publieke gezondheid 2023-2027 (GGD IJsselland en 11 gemeenten);
- de doelen en acties benoemd in het GALA één op één aansluiten bij de speerpunten en acties van ons gezondheidsbeleid;
- de samenwerking in externe netwerken is geborgd. Betreft: het lokale netwerk 'Samen Gezond in Deventer' (SGiD) en het bestuurlijke netwerk 'Salland United' (SU).

GEZONDHEID ALS INTEGRAAL ONDERDEEL VAN GEMEENTELIJK BELEID

Het lokale gezondheidsbeleid bevat een veelheid aan onderwerpen en heeft daardoor raakvlakken met bijna alle programma's en beleidsvelden van de gemeente; 'Health in All Policies'. Werken aan gezondheidsbevordering, gelijke kansen op gezondheid en daarmee preventie is een opgave die meer dan in voorgaande jaren in andere programma's en beleidsterreinen een plek heeft gekregen. In het Preventieplan Sociaal Domein (2023) is dat beschreven aan de hand van drie thema's:

1. Herstellen van bestaanszekerheid bij inwoners.
2. Vergroten kansengelijkheid van inwoners.
3. Gezond leven makkelijker maken.

De definitie van preventie die is opgenomen: **“het bevorderen, stimuleren en investeren op de mogelijkheden, kansen en talenten van mensen waarbij aangesloten wordt bij wat mensen zelf willen en belangrijk vinden met als doel zelfregie, veerkracht en welbevinden van onze inwoners te vergroten.”**

Preventie vanuit de beweging 'Gezondheid en Gedrag' (GG), stimuleert inwoners om aan hun eigen gezondheid te werken. Niet iedere inwoner is daartoe in staat. Het tijdelijk overnemen van de regie kan nodig zijn. Door het bieden van (tijdelijke) ondersteuning of zorg vanuit diverse programma's (afhankelijk van de behoefte van de inwoner) gericht op GG, krijgt de inwoner handvatten om weer perspectief te zien. Hierbij is het vroegtijdig signaleren van problemen van belang. Dan kan er sneller ondersteuning worden ingezet vanuit het eigen netwerk of een algemene voorziening. Er wordt dan minder snel een beroep gedaan op individuele voorzieningen.

LEESWIJZER

Deze actualisatie vormt het beleidskader gezondheidsbeleid voor de periode 2023 tot en met 2026. De acties worden nader ingevuld in het integrale plan van aanpak 2024-2026, dat de gemeente indient bij het Rijk in september 2023. Op basis daarvan ontvangt de gemeente middelen. Het plan van aanpak vormt het uitvoeringsplan bij dit beleidskader.

In het volgende hoofdstuk worden het GALA en het IZA kort toegelicht. Hoofdstuk 3 beschrijft onze ambitie, visie en doelstellingen. In hoofdstuk 4 staat per speerpunt van ons lokaal gezondheidsbeleid vermeld welke resultaten we willen bereiken. Het betreft de resultaten die we lokaal hebben geformuleerd en de resultaten die zijn benoemd in het GALA. Vervolgens is per speerpunt een overzicht gegeven van acties. Deze zijn gebaseerd op hetgeen we al doen en willen voortzetten en de acties benoemd in het GALA. In de regio wordt bovendien gewerkt aan de ketenaanpakken op vijf thema's. Vervolgens wordt kort ingegaan op de wijze van monitoring (hoofdstuk 5), het integraal plan van aanpak (hoofdstuk 6) en de financiën (hoofdstuk 7).

2. Landelijke Akkoorden

GEZOND EN ACTIEF LEVEN AKKOORD

Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) sluit aan op de eerdere afspraken uit verschillende programma's en akkoorden, zoals het Nationaal Preventieakkoord en het Wonen Ondersteuning en Zorg voor Ouderen-programma (WOZO)¹. De afspraken zijn minder vrijblijvend. Het is de bedoeling dat de landelijke afspraken worden vertaald naar concrete resultaten op landelijk, regionaal en lokaal niveau.

In het GALA hebben het Rijk, GGD'en, gemeenten en zorgverzekeraars afspraken vastgelegd om de verdere beweging naar een integraal lokaal en regionaal gezondheids- en preventiebeleid mogelijk te maken. Het GALA geeft richting aan de manier waarop de partijen aan de slag gaan met het verder bouwen van een stevig fundament onder het gezondheids- en preventiebeleid. Samengevat betekent dat het volgende:

Gezondheid is ons kapitaal, zowel voor de individuele inwoners als voor de samenleving als geheel. We streven naar een gezonde generatie, met weerbare, gezonde mensen die kunnen opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving. Een samenleving met een sterke sociale basis. Waarin de fysieke en mentale gezondheid vanaf het prille begin, de eerste 1000 dagen, wordt bevorderd en behouden en waarin speciale aandacht uitgaat naar mensen in kwetsbare situaties. Niet alleen bedoeld om het welzijn van inwoners te vergroten, maar ook bij te dragen aan het betaalbaar houden van het zorgstelsel, zodat mensen die dat nodig hebben, kunnen blijven rekenen op zorg. De stip op de horizon is een gezonde generatie in 2040.

Het domeinoverstijgend werken wordt in het GALA benadrukt. Op deze manier is het mogelijk om meer en effectiever in te zetten op preventie. Preventie wordt in het GALA integraal benaderd waarbij er ook aandacht is voor achterliggende factoren. De partijen vinden passende zorg en ondersteuning in de buurt van burgers wenselijk.

De aan het GALA gekoppelde Specifieke Uitkering: SPUK sport, gezondheid en sociale basis, is op 8 februari 2023 gepubliceerd. In deze SPUK worden bestaande en nieuwe middelen voor het bevorderen van gezondheid, sport & bewegen en cultuurparticipatie en het versterken van de sociale basis gebundeld:

- Voor 2023-2026 zijn de afspraken erop gericht om lopende activiteiten in preventie/ gezondheidsbeleid te continueren en deels nieuwe activiteiten te kunnen starten.
- Na 2026 wordt structureel en geoordeeld budget beschikbaar gesteld zodat gemeenten lange termijn plannen kunnen maken.

Ambities en doelen in het GALA:

- a. Terugdringen gezondheidsachterstanden (waaronder Kansrijke Start).
- b. Een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten.
- c. Het versterken van (de verbinding met) de sociale basis.
- d. Een gezonde leefstijl.
- e. Het versterken van de mentale weerbaarheid en mentale gezondheid.
- f. Vitaal ouder worden (relatie met WOZO).
- g. Domein-overstijgende inzet vanuit een regionale preventie infrastructuur.

1. **WOZO:** het programma over Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen is een omslag naar ondersteuning en zorg, die zich aanpast op de veranderde voorkeuren van ouderen en daarmee de financiële en personele houdbaarheid bevordert.

Het volgende valt onder de SPUK:

Sport en bewegen

- Sportakkoord
- Brede regeling combinatiefunctionarissen (o.a. buurtsportcoaches)

Deze onderdelen worden uitgewerkt vanuit het lokaal sportbeleid.

Gezondheid

- Terugdringen gezondheidsachterstanden
- Kansrijke Start
- Valpreventie
- Aanpak overgewicht en obesitas
- Leefomgeving
- Mentale gezondheid
- Vroegsignalering Alcoholproblematiek en opgroeien in een kansrijke omgeving (m.b.t. middelengebruik)
- Coördinatiekosten regionale aanpak preventie (overkoepelend programma)
- Versterken Kennisfunctie GGD (overkoepelend programma)

Sociale basis

- Versterken sociale basis, incl. stimulering woonvormen en scheiden wonen-zorg*
- Mantelzorg (Respijtzorg)
- Eén tegen eenzaamheid
- Welzijn op recept

* In het programma Wonen, Ondersteunen en Zorg voor Ouderen (WOZO) is vitaal ouder worden incl. langer zelfstandig wonen uitgewerkt. Dit is in Deventer vertaald in de Woonzorgvisie (2022).

INTEGRAAL ZORG AKKOORD (IZA)

Doel van het Integraal Zorg Akkoord (IZA) is te zorgen voor een houdbaar zorglandschap, waarin de nadruk verschuift van 'zorg' naar 'gezond leven'. Gemeenten en zorgverzekeraars hebben vanuit het IZA drie gezamenlijke opdrachten:

1. Het opstellen van een regiobeeld en regioplan, samen met de partners in de regio.
In het IZA zijn transformatiemiddelen opgenomen. Op basis van transformatieplannen kan hier aanspraak op worden gemaakt.
2. Het inrichten van 5 specifieke ketenaanpakken.
Kansrijke Start, valpreventie ouderen, overgewicht obesitas kinderen, Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI), welzijn op recept.
3. Invulling geven aan de regionale preventie-infrastructuur vanaf 2025.

' GEZONDHEID IS ONS KAPITAAL, ZOWEL VOOR DE INDIVIDUELE INWONERS ALS VOOR DE SAMENLEVING ALS GEHEEL '

Uiterlijk 1 januari 2025 zijn er niet vrijblijvende samenwerkingsafspraken gemaakt. Het inrichten van de ketenaanpakken en een regionale preventie-infrastructuur zijn onlosmakelijk verbonden met ons lokaal gezondheidsbeleid. De gemeenten Raalte, Olst-Wijhe, Voorst en Deventer werken hierbij samen met Zorgverzekeraar Salland.

3. Ambitie voor een gezonder Deventer

AMBITIE

Samen met partners en inwoners in Deventer en de regio zetten we ons in om de gezondheid van de Deventenaren te bevorderen en gezondheidsachterstanden te verkleinen. We doen dat vanuit een stevige ambitie:

Deventer is de hoofdstad van positieve gezondheid in 2040: de gezondste gemeente met de gelukkigste inwoners.

VISIE

We blijven werken aan een gezonde stad met gelukkige inwoners vanuit het gedachtegoed positieve gezondheid: gezondheid is niet de af- of aanwezigheid van ziekte, maar het vermogen van mensen om met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen om te gaan en zoveel mogelijk regie te voeren op hun eigen leven. Positieve gezondheid is in Deventer vertaald naar de aanpak van 'Ziekte en Zorg naar Gezondheid en Gedrag' ('van ZZ naar GG'). Door als vertrekpunt 'Gezondheid en Gedrag' te nemen bij zowel professionals als inwoners, stimuleren we mensen om meer de regie te pakken op de eigen gezondheid.

Niet iedere inwoner is in staat om zelf de regie te pakken. Specifieke aandacht hebben we voor het bevorderen van de gezondheid van kwetsbare inwoners. Het mag niet uitmaken in welke wijk of welk dorp je woont om gezond te kunnen leven. Gelijke kansen op gezondheid vraagt van ons om ongelijk te investeren; het vraagt wat extra om gezondheidsverschillen te verkleinen. We zetten extra in op goede en toegankelijke ondersteuning of zorg voor iedereen in de buurt. Zo willen we zoveel mogelijk aan preventie doen.

We willen dat onze inwoners zo lang mogelijk fijn en gezond kunnen leven in een wijk of dorp met een stevige sociale basis, met bestaanszekerheid, gelijke kansen op gezondheid, een gezonde leefomgeving en een toekomstbestendige zorg. De komende vier jaar leggen we vanuit onze aanpak 'Gezondheid en Gedrag', meer de focus op wijkgericht werken samen met bewoners en maatschappelijke partners.

Dit in aansluiting op hetgeen is opgenomen in het bestuursakkoord 2022-2026 met betrekking tot investeren in de sociale basis. 'Wijkgericht werken aan gezondheid' sluit ook goed aan op het onderdeel 'Versterken sociale basis' (ook Wijkaanpak sociale basis genoemd) in het GALA.

De leergang 'Brede gezondheid: van ZZ naar GG' blijven we aanbieden aan professionals en ervaringsdeskundigen van zowel formele als informele (zorg)organisaties. Hiermee investeren we in deskundigheidsbevordering met betrekking tot het met een open houding gesprekken voeren met inwoners/cliënten; hen niets opdringen, maar de intrinsieke motivatie aanboren. Zodat mensen zelf letterlijk en figuurlijk in beweging komen.

DOELSTELLINGEN

1. Inwoners van Deventer leven lang actief en zelfstandig, zonder financiële problemen en ze zijn betrokken bij elkaar en hun omgeving.
2. Mensen nemen regie over hun eigen gezondheid en zorgbehoefte.
3. Professionals vanuit verschillende disciplines werken met elkaar samen om de regie op eigen gezondheid - de kwaliteit van leven - van inwoners te versterken.
4. Mensen leven in een gezonde, veilige en levensloopbestendige omgeving.

**' DEVENTER IS DE HOOFDSTAD VAN POSITIEVE
GEZONDHEID IN 2040: DE GEZONDSTE GEMEENTE
MET DE GELUKKIGSTE INWONERS '**

SAMENWERKEN IN VITALE NETWERKEN

Samen Gezond in Deventer (SGiD)

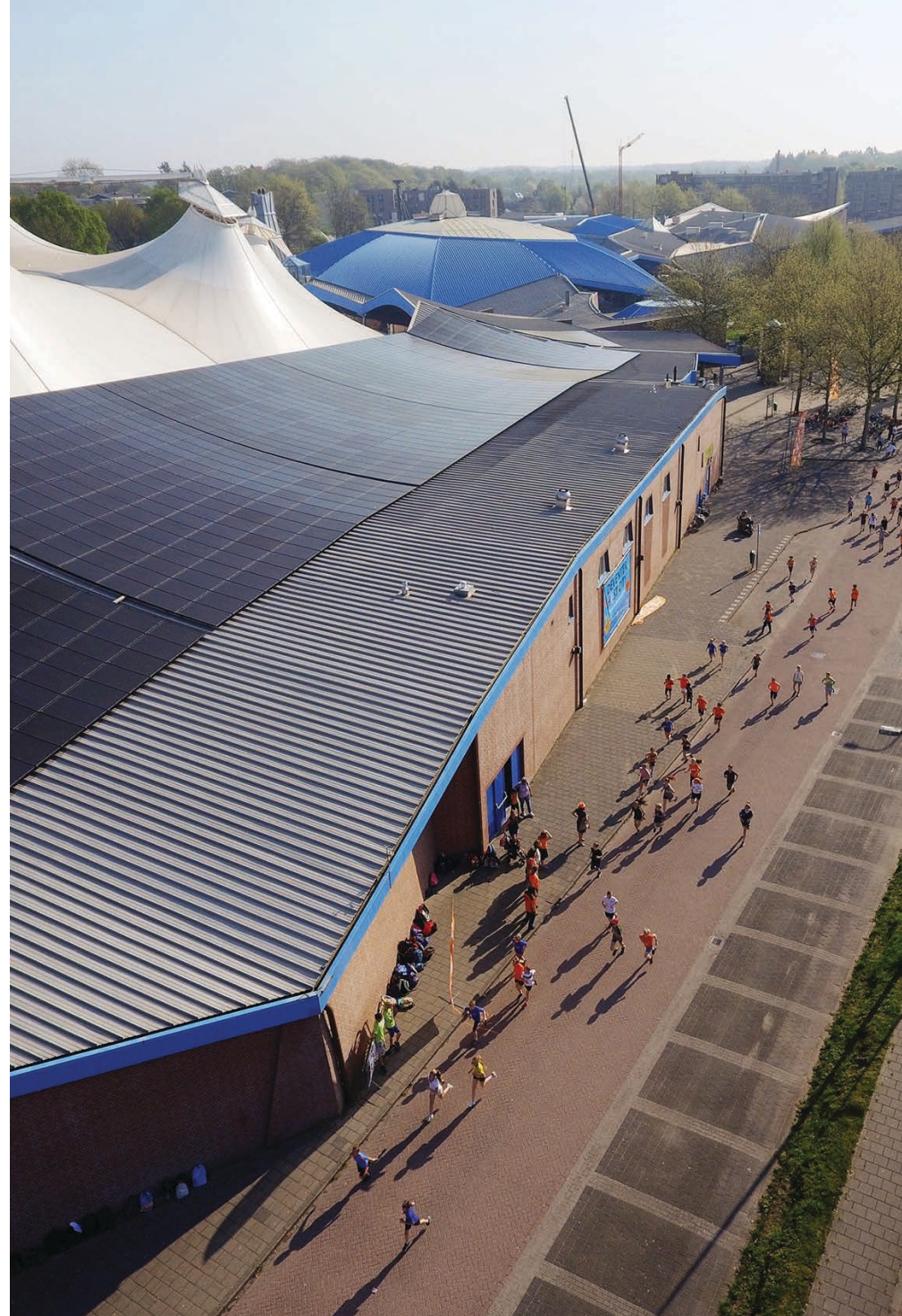
SGiD is een netwerkorganisatie waarin o.a. zorg-, sport- en welzijnsorganisaties, bedrijven, zorgverzekeraar, gemeente, professionals, verenigingen, scholen en bewoners samenwerken om uitvoering te geven aan het gezondheidsbeleid. Het doel is om door verbinding en inspiratie gezondheidsverschillen te verkleinen en van Deventer de gezondste gemeente met de gelukkigste inwoners te maken. Sinds 2014 vervult GGD IJsselland een coördinerende rol binnen het netwerk.

Salland United (SU)

SU is een regionaal bestuurlijk netwerk. Vier gemeenten (Raalte, Olst-Wijhe, Voorst en Deventer), meer dan 40 zorg- en welzijnsorganisaties, Salland Zorgverzekeraar en het Zorgkantoor werken samen aan gezondheidsbevordering en hoogwaardige, laagdrempelige en betaalbare zorg. SU verbindt, inspireert en faciliteert, met als doel de partners domeinoverstijgend samen te laten werken.

Salland Zorgverzekeraar/Zorgkantoor en regiogemeenten

De gemeente Deventer zoekt actief samenwerking met de zorgverzekeraar om inspanningen op elkaar af te stemmen en het beter benutten van elkaars mogelijkheden. Waar regionale samenwerking meerwaarde biedt voor gezondheidseffecten, wordt dat samen met de regiogemeenten (Olst-Wijhe, Raalte, Voorst) opgepakt en/of samen met de 11 regiogemeenten verbonden aan GGD IJsselland.

4. Speerpunten en acties

We blijven inzetten op de zes speerpunten die we samen met onze partners in SGiD hebben geformuleerd in 2019. Ze sluiten aan bij de inhoud van het Bestuursakkoord 2022-2026, het lokaal beleid binnen het sociaal en fysieke domein, bij de Bestuursagenda Publieke gezondheid 2023-2027 (GGD IJsselland en 11 gemeenten) en de doelen en acties benoemd in het GALA.

ZES SPEERPUNTEN

1. OUDEREN EN GEZONDHEID
2. JEUGD EN GEZONDHEID
3. SOCIAALECONOMISCHE GEZONDHEIDSVerschillen VERKLEINEN
4. GEZONDE LEEFSTIJL
5. PSYCHISCHE GEZONDHEID
6. LEEFOMGEVING

In dit hoofdstuk worden de speerpunten toegelicht en wordt beschreven welke resultaten we willen bereiken en welke acties we hiervoor uitvoeren. Hieraan voorafgaand zoomen we in op de basis van ons handelen: wijkgericht werken. In het GALA opgenomen als het versterken van de sociale basis.

WIJKGERICHT WERKEN: VERSTERKEN VAN DE SOCIALE BASIS

Vanuit het GALA wordt ingezet op de volgende doelen:

- Verbeteren van de mogelijkheden voor inwoners om elkaar (laagdrempelig) te ontmoeten, zich te ontplooiën, te ontspannen en elkaar te helpen. Met het oog op de vergrijzing is er specifieke aandacht voor ouderen.
- Verbeteren van de mogelijkheden voor laagdrempelige ondersteuningsvormen (zoals zelfregie- of zelfhulpgroepen) en voorzieningen in de sociale basis (zonder indicatie).

Beoogd resultaat: gemeenten faciliteren een sterke lokale sociale basis met een sterke sociale samenhang en laagdrempelige toegankelijke voorzieningen waar mensen op elkaar kunnen terugvallen en meedoen in de samenleving. Dit doen zij met behulp van het opstellen van een beleidsvisie en uitvoeren van maatregelen.

ACTIES

- Versterken inzet sociale basis en de algemene voorzieningen als passende laagdrempelige maatschappelijke ondersteuning. Zie het beleidskader Goede voorzieningen in de buurt (2022-2030).
- Opstellen van een beleidsvisie op de sociale basis, met aandacht voor gebiedsgerichte uitvoering. Hierin komen in ieder geval de volgende thema's aan de orde: sociale samenhang of samenlevingsopbouw, mantelzorg, tegengaan van eenzaamheid, inzet en ondersteuning van vrijwilligerswerk en professionals sociaal domein (uiterlijk in 2024).
- Extra ondersteuning van mantelzorgers bij het uitvoeren van hun zorgtaken in 2023-2026. Opgenomen in het beleidskader mantelzorgondersteuning 2022-2026 en het uitvoeringsplan 2023.
- Versterken en doorontwikkelen van het respijtzorgaanbod om in samenspraak met de mantelzorgers in de periode 2023-2026 het respijtzorgaanbod beter aan te laten sluiten op de vraag en behoefte van de mantelzorgers. Dit is opgenomen in het beleidskader mantelzorgondersteuning en het uitvoeringsplan.
- In regionaal verband actief de dialoog aangaan met zorgverzekeraars en zorgkantoor over een domeinoverstijgend aanbod van zwaardere vormen van respijtzorg om waar passend een aantal pilots te kunnen starten.
- Een lokale aanpak eenzaamheid langs de vijf pijlers: bestuurlijk commitment, een sterk netwerk creëren, mensen met gevoelens van eenzaamheid zelf betrekken, aan een duurzame aanpak werken en monitoring evaluatie organiseren. Zie de uitwerking onder speerpunt 1.

- Aan de bovenstaande acties vanuit GALA voegen wij toe als aandachtspunt: het goed informeren van inwoners over de voorzieningen in de buurt en de mogelijkheden die er zijn om bijvoorbeeld andere mensen te ontmoeten, te bewegen, advies of ondersteuning te vragen. Hiervoor inventariseren we op welke verschillende manieren dat nu gebeurt (bijvoorbeeld via de Deventer Wijzer, de Voor Elkaar Teams, nieuwsbrief van WIJDeventer, flyers vanuit de voorzieningen zelf). Vervolgens stemmen we met de diverse partijen en inwoners af op welke manier we (nog) meer mensen kunnen bereiken. Een idee dat nader wordt verkend is de inzet van een Sociaal Makelaar.

Speerpunt 1 | OUDEREN EN GEZONDHEID

Iedereen wil oud worden, maar niemand wil oud zijn. Eén op de vijf Nederlanders is nu boven de 65 jaar. Dat gaat in 2040 naar één op de vier Nederlanders. In Deventer is dat 19% in 2023 en het zal groeien tot 26,6% in 2040.

We leven dus langer en krijgen soms te maken met een combinatie van chronische aandoeningen (bijvoorbeeld dementie). Naar verwachting zal in 2030 38% van de mensen ouder dan 75 jaar meer dan drie (chronische) aandoeningen hebben. Het is een groot goed dat ouderen, ook met een combinatie van chronische aandoeningen, een goede kwaliteit van leven kunnen behouden.

Belangrijk is dan ook dat mensen bij het vorderen van de leeftijd zo lang mogelijk vitaal blijven. Dit ook met het oog op het feit dat het aantal mensen in de zorg (handen aan het bed) de komende jaren afneemt.

Vitaal ouder worden is ook onderdeel van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Het gaat over lichamelijke vitaliteit, waar voldoende bewegen en goede voeding aan bijdragen. Bewegen en sporten dragen bij aan een verminderd beroep op de zorg. Het kan bijdragen aan het voorkomen van een verhoogd valrisico en kan tevens bijdragen aan het verkleinen van de kans op dementie.

Maar ook over vitaal blijven op sociaal en mentaal gebied, met een sociaal netwerk waar je deel van uitmaakt en door activiteiten te ondernemen waardoor je je zinvol voelt.

Dit geldt voor alle ouderen, met en zonder ziekte. Daarbij is het belangrijk om in het bijzonder aandacht te hebben voor ouderen met een migratieachtergrond en ouderen met een lage sociaal economische status.

Het gaat erom dat mensen, samen met hun naasten, in regie blijven over hun eigen leven in een omgeving die positief hieraan bijdraagt. Omzien naar elkaar en passende ondersteuning als dat nodig is vanuit een sterke sociale basis. In Deventer geeft 90% van de inwoners aan voldoende regie over het eigen leven te hebben. Volwassenen geven dit vaker aan dan ouderen (boven de 65 jaar) (91% vs. 87%). Bovendien zijn er grote verschillen tussen (groepen) inwoners, afhankelijk van sociale economische status, mate van eenzaamheid, en/of de aanwezigheid van één of meer psychische of fysieke aandoeningen.

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD IJsselland 2020

BEOOGDE RESULTATEN

Vanuit lokaal beleid:

- Extra aandacht voor de gezondheid van kwetsbare ouderen met nadruk op eenzaamheid, dementie, psychische kwetsbaarheid.
- Vroegtijdig signaleren van klachten en behoeften van ouderen, zodat eenzaamheid verminderd kan worden en zwaardere zorg voorkomen.
- Bewustwording bevorderen omtrent dementie.

Vanuit het GALA:

- Versterken uitvoering Ouderengezondheidszorg vanuit de Wet Publieke Gezondheid.
- Ondervoeding bij ouderen wordt vroegtijdiger gesignaleerd door zorgprofessionals en professionals in het sociaal domein.
- Er is aandacht voor de specifieke behoeften van ouderen rond bewegen en dit wordt ondersteund met een passend beweegaanbod.

■ **Valpreventie:**

- Het risico op vallen bij ouderen wordt vroegtijdig gesignaleerd in zowel zorgdomein als gemeentelijk domein en wordt ondersteund door laagdrempelige toegang tot valpreventief aanbod.
- Jaarlijks komen er minder ouderen (65+) op de spoedeisende hulp naar aanleiding van een val.

ACTIES

■ **Eén tegen eenzaamheid:**

- Uitbreiden van het aantal partners in de Deventer coalitie 'Eén tegen eenzaamheid' naar 30 partners. Momenteel zijn dat 24 partners. In de lokale coalitie worden de vijf pijlers van VWS onderschreven. Deze zijn uitgewerkt in het Actieplan 'Wie bezorg jij een glimlach?'
- Uitvoering Actieplan 'Wie bezorg jij een glimlach?' (Actieplan aanpak eenzaamheid 2023 (december 2022)). Met extra aandacht voor Camper Deef; het rijdend buurthuis van Deventer. Deef bezoekt de wijken en dorpen. De partners uit de coalitie gaan in gesprek met inwoners. 'Komt u een kopje koffie drinken?' 'Hoe gaat het met u?' ... Op deze wijze worden sociale hulpvragen en mogelijke ondersteuningsvragen opgehaald. Bewoners worden actief verbonden met elkaar, met de buurtvoorzieningen (bijvoorbeeld: de Voor Elkaar Teams (ook partner in de coalitie), buurthuizen, verenigingen, initiatieven van bewoners, clubjes) en/of doorverwezen voor ondersteuning (bijvoorbeeld voor het aanvragen van huishoudelijke hulp, mantelzorgondersteuning, een taaltraject, medische hulp, schuldhulpverlening). Ook is er een kort lijntje met WIJDeventer, die laagdrempelige buurtgesprekken organiseert.

■ **Deventer Dementievriendelijk:**

Om de gehele gemeente Dementievriendelijk te maken gaan we stapsgewijs diverse acties inzetten. We beginnen met de Dementie Scan van Alzheimer Nederland.

- Voor vervolgacties maken we een Plan van Aanpak Deventer Dementievriendelijk 2023-2026.

- Het lokale netwerk Dementie Deventer wordt hierbij betrokken. Vanuit deze partners wordt extra input verwacht vanuit de mantelzorgers en inwoners met dementie. Zij worden expliciet en nauw betrokken bij het vervolg door de projectleider.
- We denken samen na over de beste, meest optimale vorm, van respijtzorg en mantelzorgondersteuning specifiek bij dementie.
- We omarmen meerdere initiatieven maar behouden gemeentelijk het overzicht.

- **Regionaal:** gemeenten in de regio, GGD en zorgverzekeraar brengen via praktijkvoorbeelden in beeld hoe ouderenzorg wordt ingevuld op onderdelen en delen deze voorbeelden in de regio en landelijk. Het betreft hier:

- Systematisch volgen en signaleren van ontwikkelingen in de gezondheidstoestand van ouderen en van gezondheidsbevorderende en -bedreigende factoren.
- Ramen behoeften aan zorg.
- Vroegtijdige opsporing en preventie van specifieke stoornissen als comorbiditeit.
- Geven voorlichting, advies, instructie en begeleiding.
- Formuleren van maatregelen ter beïnvloeding van gezondheidsbedreigingen.

Hierbij benoemen wij specifiek: aandacht voor het terugdringen van middelengebruik en verslaving (geneesmiddelen, drugs en alcohol). Dit mede vanwege het taboe om hierover te spreken.

- **Stimuleren sporten en bewegen:** o.a. seniorensport, beweegactiviteiten in buurtvoorzieningen (ook gericht op valpreventie), fietscursussen, inzet Beweegmakelaar, inzet Wijkmakelaar, Zwemfit en beweegaanbod Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI).
- **Buurttafels organiseren** waar gezamenlijk gegeten wordt. De basis hiervoor vormen (lokale) gezonde producten. We sluiten aan bij bestaande initiatieven, het 'Actieplan aanpak eenzaamheid' en benutten de buurtvoorzieningen. Ook wordt meegenomen op welke wijze we voorlichting geven en in gesprek gaan over gezonde voeding en het voorkomen van ondervoeding. Hierbij worden in ieder geval betrokken: Voor Elkaar Teams, Raster (ouderenwerk), De Ulebelt.
- **Valpreventie:**
 - Het programma 'Onbezorgd mobiel Deventer; implementatie van effectieve valpreventie in de wijk' inrichten in alle wijken en dorpen (momenteel in één wijk en één dorp).

- Op basis van het overzicht 'beweeginterventies voor ouderen in de wijk' (maart 2023), bijna 60 initiatieven, onderzoeken hoe elementen van valpreventie (bijvoorbeeld: bereiken van de doelgroep, signaleren van valrisico's) toegevoegd kunnen worden. Vanuit het bestaande aanbod kan, voor de groep die specifieke ondersteuning nodig heeft, worden doorverwezen naar 'Onbezorgd mobiel Deventer'.
- Vanuit IZA: het inrichten van een regionale **ketenaanpak Valpreventie** m.i.v. 1 januari 2024. (Gemeenten Deventer, Olst-Wijhe, Raalte, Voorst, Zorgverzekeraar Salland). De ketenaanpak is een aanpak gericht op thuiswonende ouderen van 65 jaar of ouder met een verhoogd valrisico die bestaat uit: opsporing (risico-inschatting), screening (valanalyse) en inzet van erkende beweeginterventies (o.a. doorverwijzing naar structureel beweegaanbod).

Speerpunt 2 | JEUGD EN GEZONDHEID

Een bekend Nederlands gezegde luidt 'Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst!' Wie investeert in de jeugd kan hier in de toekomst profijt van hebben, want de jongeren van nu vormen de volwassenen van de toekomst. De ervaren gezondheid is een betrouwbare indicator voor de algehele gezondheidstoestand. Het geluksgevoel is een belangrijke indicator voor het welzijn. In Deventer ervaart 96% van de ouders de gezondheid van hun kind (0-12 jaar) als (zeer) goed en voelt 95% van de kinderen zich volgens hun ouders (zeer) gelukkig.¹ Van de jongeren (2e en 4e klassers) ervaart 83% hun eigen gezondheid als (zeer) goed en voelt 75% zich gelukkig.² Ondanks deze positieve cijfers zijn er zeker aandachtspunten.

Zo heeft de coronacrisis bijvoorbeeld invloed gehad op alle kinderen en jongeren. In de gemeente Deventer geeft 22% van de jongeren aan nog steeds last te hebben van gebeurtenissen die ze hebben meegemaakt in de coronaperiode. Het belangrijkste aandachtspunt is de toch al toegenomen mentale druk bij jongeren en jongvolwassenen die door de coronacrisis nog groter is geworden.⁴

Daarnaast heeft de coronapandemie de scheidslijnen qua verschillen in gezondheid tussen bevolkingsgroepen verscherpt.⁴ Zo werd bijvoorbeeld van gezinnen die toch al moeite hadden met rondkomen of van eenoudergezinnen nog eens extra veerkracht en improvisatie gevraagd. In Deventer leeft 11% van de kinderen in armoede en bijna 21% van de ouders geeft aan op te moeten letten qua uitgaven. Ongeveer 8% van de kinderen groeit op in een eenoudergezin.³

Duidelijk is dat jeugdgezondheid vraagt om een integrale aanpak. Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) legt de nadruk op een kansrijke start voor ieder kind, te beginnen bij de eerste duizend dagen van een kind aangezien die sterk bepalend zijn voor de gezondheid op latere leeftijd. Daarnaast krijgt een ketenaanpak voor kinderen met overgewicht en obesitas aandacht.

1. **Bron:** Kindermonitor GGD IJsselland 2021
2. **Bron:** Gezondheidsmonitor Jeugd GGD IJsselland 2021
3. **Bron:** IJssellandscan, dd 5-4-2023
4. **Bron:** Corona-inclusieve VTV RIVM 2020

BEOOGDE RESULTATEN

Vanuit lokaal beleid:

- Stimuleren dat alle kinderen vanaf de geboorte dezelfde kansen hebben, in welke wijk ze ook geboren worden.
- Versterken van psychische gezondheid en weerbaarheid van kinderen en jongeren.
- Bevorderen van een gezonde leefstijl voor alle kinderen en jongeren en terugdringen van middelengebruik en verslaving.
- Geen dak- en thuisloze jongeren meer in Deventer.

Vanuit het GALA:

- Elke gemeente heeft een lokale ketenaanpak kansrijke start, inclusief interventies, en maakt samenwerkingsafspraken met partners rondom de eerste duizend dagen van een kind.

ACTIES

- **Kansrijke Start:** (voor meer informatie: beleidskader Van Wieg naar werk 5.0).
 - Continueren van het programma Kansrijke Start vanuit de Deventer coalitie Kansrijke Start. Zwangere vrouwen en/of gezinnen in een kwetsbare situatie worden ook op (psycho)sociaal-maatschappelijk vlak extra ondersteund als dat nodig is. In een vroegtijdig stadium van de zwangerschap wordt passende hulp en ondersteuning aangeboden.
 - Deventer blijft deel uitmaken van het project Relatie Ouder Kind. Hierin wordt onderzocht hoe kennis en expertise over de relatie tussen ouder en kind beschikbaar en gebruikt kunnen worden door professionals in de eerste lijn.
 - Continueren van het programma 'Nu niet Zwanger'. Het is een programma voor professionals die werken met cliënten (vooral kwetsbare jongeren) in de vruchtbare leeftijd die een combinatie van problemen hebben.
 - Vanuit IZA: het inrichten van een regionale ketenaanpak Kansrijke Start m.i.v. 1 januari 2024. Gemeenten Deventer, Olst-Wijhe, Raalte, Voorst en Zorgverzekeraar Salland maken regionale afspraken voor de juiste zorg dichtbij (aanstaande) ouders.
- **JOGG:** gezonde jeugd, gezonde toekomst:
 - In 2021 heeft de gemeente Deventer zich aangesloten bij de JOGG-aanpak: een methodiek waarmee een breed netwerk van partners samen de fysieke en sociale leefomgeving van de jeugd gezonder maakt. SGI is betrokken en diverse projecten worden onder de 'JOGG paraplu' uitgevoerd: o.a. Kind naar Gezonder Gewicht (ook onderdeel binnen ons Lokaal Preventieakkoord) en Deventer Fitkids! In samenwerking met onder andere het onderwijs, GGD IJsselland, Raster kinder- en jongerenwerk, het jongerenwerk van Youth for Christ en buurtvoorzieningen, worden o.a. de volgende projecten uitgevoerd: School en omgeving, Gezonde Schoolaanpak, 'Drink Water!' (leerlingen stimuleren om op school water te drinken), 'Trommel zonder rommel' (ouders stimuleren om de broodtrommel op een gezonde manier te vullen).
 - De JOGG-aanpak lokaal met partners nader invullen en bundelen in een plan van aanpak 2023-2026. Uitgangspunt vormen de bestaande projecten en activiteiten. Doel: een leefstijltransitie in gang zetten; van ongezond naar gezond(er), toewerken naar een gezonde leefstijl in omgevingen waarin de jeugd opgroeit; thuis, school, buurt, sport, vrije tijd, werk en media. De JOGG-regisseur (Sportbedrijf Deventer) coördineert

de totstandkoming van het plan van aanpak en zorgt voor samenhang tussen de verschillende initiatieven op het terrein van jeugd en gezondheid.

- In verbinding met ons beleid 'inzet op ondersteuning en geldzorgen' (Beleidskader minimaregelingen en schuldhulpverlening 2022), zetten we in op extra aandacht voor het aanleren van financiële vaardigheden. We willen voorkomen dat financiële kwetsbaarheid leidt tot armoede die negatief doorwerkt op andere levensgebieden.
- Vervolgbijsamenkomst organiseren 'Verantwoord ondernemen voor een gezonde stad'. Als vervolg op de bijeenkomst in juni 2022 waar vertegenwoordigers vanuit onderwijs, sport, horeca, bedrijven, gemeente, zorg en welzijn hebben afgesproken de diverse leefomgevingen van JOGG (nog) meer met elkaar verbinden om bij te dragen aan een gezonde toekomst.
- **Opstellen plan van aanpak** Jongeren in kwetsbare positie 16-27 jaar. Onze ambitie is om in 2024 geen dak- en thuisloze jongeren meer te hebben in Deventer. We willen dat alle jongeren in Deventer de mogelijkheid hebben om een bestaanszeker leven op te bouwen met betrekking tot inkomen, werk, wonen, passende zorg en een sociaal netwerk.
- **Buurtvoorzieningen organiseren** in samenwerking met diverse (vrijwilligers)organisaties laagdrempelige activiteiten voor ouders/verzorgers om gezond opgroeien en opvoeden van hun kinderen te stimuleren.
- **Extra inzet op de Jeugdgezondheidszorg (JGZ).** Nieuwe methodieken toepassen in de manier waarop vanuit de JGZ ouders worden ondersteund bij het opgroeien van hun kinderen.

Speerpunt 3 | SOCIALECONOMISCHE GEZONDHEIDSVerschillen VERKLEINEN

Mensen met een lager opleidingsniveau leven gemiddeld ruim 4 jaar korter en krijgen bovendien ruim 14 jaar eerder te maken met een slechter ervaren gezondheid dan hoogopgeleiden. De aanpak van gezondheidsachterstanden vraagt meer dan alleen de inzet op gezondheid, omdat er vaak sprake is van achterliggende problematiek zoals bestaansonzekerheid, armoede en kansenongelijkheid, een ongezonde leefomgeving en zwakke gezondheidsvaardigheden.

In plaats van gezondheidsverschillen verkleinen spreken we liever van ‘vergroten van gelijke kansen op gezondheid’. Dat vraagt een bredere blik op gezondheid en inzetten op een integrale langdurige aanpak in de wijken in Deventer waar de bewoners een slechtere gezondheid ervaren: Rivierenwijk, Voorstad, Keizerslanden en Colmschate Noord. Werken aan gelijke kansen op gezondheid betekent inzetten op de verschillende factoren, die van invloed zijn op de gezondheid zoals de financiële situatie, huisvesting, sociaal netwerk, onderwijs, de gezinssituatie, gezondheidsvaardigheden en werk.

Ook in het GALA is expliciet aandacht voor gezondheidsverschillen en wordt benadrukt om in beleidsontwikkeling, (wijk)aanpakken en interventies te differentiëren, passend bij de wijken of doelgroepen. Met andere woorden: verschil maken om verschil te verminderen. Het gaat om een brede, domein overstijgende aanpak samen met WIJDeventer, de Voor Elkaar Teams en veel verschillende professionals in de wijken. Ook om verbinding met alle andere speerpunten, gezonde fysieke en sociale omgeving, bevorderen van gezonde leefstijl, meedoen en een kansrijke start voor elk kind.

BEOOGDE RESULTATEN

Vanuit lokaal beleid:

- Bijdrage leveren aan het oplossen van armoede en schulden van gezinnen met kinderen en weghalen van de negatieve invloed van de armoede situatie op de gezondheid van kinderen en ouderen door vermindering van de permanente stress.
- Bevorderen dat inwoners de zorg en ondersteuning krijgen die zij nodig hebben, door het werken aan gezondheidsvaardigheden en het verlagen van drempels.
- Voortzetten van gezondheidsbevordering statushouders.

Vanuit het GALA:

- Elke gemeente heeft een lokale aanpak voor het terugdringen van gezondheidsachterstanden.

ACTIES

- Bij alle speerpunten is het inzetten op gelijke kansen op gezondheid uitgangspunt.
- Kinderopvang, scholen, sport- en buurtvoorzieningen beter benutten als vindplaats voor mensen in een kwetsbare positie. Van hieruit kunnen zij eventueel worden toegeleid naar de Voor Elkaar Teams en Team Toegang Jeugd. Zodat mensen op een voor hen passende plek komen en daar verder ondersteund worden. Hierbij is het belangrijk om mensen (tijdelijk) ‘bij de hand te nemen’ vanuit een goede relatie en sterke vertrouwensband.
- Blijven inzetten op het terugdringen van gezondheidsachterstanden vanuit het netwerk SGiD.

Het netwerk stimuleert, verbindt en faciliteert initiatieven waarin mensen werken aan gezondheid. Door een gedeelde visie en samenwerking worden afzonderlijke projecten in de stad een samenhangende stroom van activiteiten. Speciale aandacht gaat uit naar kwetsbare inwoners.

Centraal in het netwerk staan de inspiratiesessies en werkgroepen rondom de zes speerpunten waarbij organisaties en professionals samen aan de slag gaan. De coördinatie van het netwerk ligt bij GGD IJsselland. Voor meer informatie: zie de site van Samen Gezond in Deventer. Hier is ook het onderzoeksrapport naar de waarde van SGiD (maart 2023) te vinden.

- Onderzoeken op welke wijze het wijkgerichte gezondheidsprogramma ‘Voorstad Beweegt’ gecontinueerd kan worden en ook in andere wijken/buurtten/dorpen georganiseerd kan worden.
- Bij de uitvoering van het Aanvalsplan laaggeletterdheid Deventer 2021-2025 wordt ook specifiek aandacht besteed aan het verbeteren van gezondheidsvaardigheden. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de expertise van de GGD IJsselland.
- In gesprek met inwoners in een kwetsbare financiële positie. Met hen willen we praten over wat zij nodig hebben om te werken aan hun eigen gezondheid. Op basis van de wensen en behoeften wordt een programma met een praktische aanpak opgesteld vanuit gezondheid en armoedebelief. We werken hierbij wijk- en buurtgericht en versterken netwerken en ontmoetingsmogelijkheden in afstemming met ons beleid Wmo.

- Fruitproject bij de Voedselbank. De Voedselbank ontvangt subsidie van de gemeente om fruit en groenten te kopen en zaden voor hun eigen tuin. We dragen er daarmee zorg voor dat kinderen, die afhankelijk zijn van de Voedselbank, elke dag voldoende fruit en groenten hebben.
- Sporten mogelijk maken. Stichting leergeld en Stichting Rechttop ontvangen subsidies. Daarmee is het voor inwoners/kinderen o.a. mogelijk om te sporten en deel te nemen aan zwemlessen.
- Om mensen te helpen meer grip te krijgen op hun geld en schulden te voorkomen of op te lossen, wordt er laagdrempelige ondersteuning geboden vanuit: het Budget Adviesbureau Deventer (BAD), Geldfit en het programma Deltaview.

Voor meer informatie over speerpunten en acties: zie het beleidskader ‘minimaregelingen en schuldhulpverlening 2022.’

Speerpunt 4 | GEZONDE LEEFSTIJL

Ongezond gedrag (in een ongezonde leefomgeving) is verantwoordelijk voor bijna 20% van de ziektelast. Daarom is het van belang om gezond gedrag en gezonde keuzes te stimuleren vanuit een integrale aanpak. In Deventer zijn in de afgelopen jaren veel activiteiten in gang gezet om mensen te stimuleren te stoppen met roken, meer te bewegen, gezond te eten en overgewicht te verminderen.

Het aantal volwassenen in Deventer dat rookt (22%) is iets hoger dan landelijk (20%) en afgenomen ten opzichte van 2016, toen 24% van de inwoners rookte. In klas 2 en klas 4 van het voortgezet onderwijs rookt 3% van de jongeren (t/m 16 jr). Verder terugdringen van roken door in te zetten op een rookvrije generatie 2040 maakt onderdeel uit van het GALA en afspraken die Rijk en gemeenten met elkaar hebben gemaakt. In Deventer doen we dit door het invoeren van rookvrije omgevingen te stimuleren en op wijkniveau stoppen met roken te ondersteunen.

56% van de volwassenen voldoet aan de beweegrichtlijn en 29% is lid van een sportvereniging. Jongeren in Deventer sportten in 2021 wekelijks minder bij een club/vereniging/sportschool (75%) dan in 2019 (79%). Dit kan als een gevolg van de coronapandemie worden gezien. Het is belangrijk om te volgen of deze daling blijvend is. Voor kinderen geldt dat: 77% van de kinderen meer dan 30 minuten per dag buiten speelt, 38% van de kinderen van 4-12 jaar voldoet aan de beweegnorm: minstens 1 uur sporten of bewegen en 75% van de kinderen van 4-12 jaar lid is van een sportclub of -vereniging. 59% van de kinderen van 4-12 jaar gaat altijd lopend of zelf fietsend naar school.

Ook in Deventer streven we ernaar dat sporten en bewegen in 2040 een vanzelfsprekend onderdeel is van het leven van iedere Nederlander. Sport en bewegen is tegelijkertijd ook belangrijk in het bereiken van andere maatschappelijke doelen. Zoals de bijdrage die het kan leveren bij het tegengaan van kansenongelijkheid en eenzaamheid, de mentale gezondheid, valpreventie, stoppen met roken en overgewicht. Hier ligt een belangrijke koppeling met het beleidskader ‘Samen sporten maakt sterk 2021-2030. In april 2022 is de sportmonitor uitgezet als 0-meting voor het beleidskader.

Een aantal cijfers uit de sportmonitor:

- Volwassenen: 57% doet aan sport, 53,6% sport wekelijks.
- Kinderen van 4 tot 12 jaar: 75% doet aan sport, 72% sport wekelijks.

Vanuit het GALA krijgt elke gemeente de opdracht om ook nadrukkelijk in te zetten op het stimuleren van bewegen en het wegnemen van obstakels. Het gaat hierbij om het met elkaar in verbinding brengen van de verschillende coördinatoren voor het Sportakkoord II, GALA, IZA en andere programma's, mogelijk in het netwerk Samen Gezond in Deventer. Ook om beleidsmatig de verbinding te maken tussen sport, cultuur & bewegen, gezondheid & preventie en sociale basis binnen de daartoe al bestaande samenwerkingsverbanden.

In Deventer heeft 46% van de volwassenen overgewicht, ofwel een BMI van 25 of hoger. Van de ouderen is dat 59%. Er zijn meerdere factoren die het overgewicht in stand houden. Dat zijn o.a. factoren op het (maatschappelijk) sociale vlak, zoals stress en financiële schulden, maar ook medische of biologische factoren.

Daarom is voor een succesvolle lokale aanpak van overgewicht een goede verbinding nodig tussen het zorg- en sociaal domein. De gecombineerde leefstijl interventie voor volwassenen met overgewicht en obesitas (GLI) en het Landelijk model Ketenaanpak voor kinderen met overgewicht en obesitas zijn hier voorbeelden van en opgenomen in het GALA en IZA.

BRONNEN

Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD IJsselland 2020

Gezondheidsmonitor Jeugd GGD IJsselland 2021

Sportmonitor 2022 (gemeente Deventer)

BEOOGDE RESULTATEN

Vanuit lokaal beleid:

- Voortzetten van activiteiten die een gezonde leefstijl bevorderen, vooral gericht op gezonde voeding, bewegen en niet roken en met bijzondere aandacht voor inwoners met een gezondheidsachterstand en andere risicogroepen.

Vanuit het GALA:

- Voor kinderen en volwassenen met overgewicht of obesitas is passende ondersteuning, begeleiding en zorg toegankelijk. Hierbij willen wij opmerken dat passende ondersteuning, naast bewegen en gezonde voeding, ook inhoudt dat er aandacht is voor de psychische aspecten (bijvoorbeeld schaamte, verminderd zelfvertrouwen).
- In 2025 hebben alle gemeenten een netwerkaanpak voor kinderen met obesitas.
- Er zijn samenwerkingsafspraken tussen gemeenten, zorgverzekeraars en zorgaanbieders gemaakt.
- Volwassenen met overgewicht en obesitas kunnen gebruik maken van een Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI). Een GLI-programma is een leefstijlprogramma voor mensen met overgewicht zoals vergoed onder de Zorgverzekeringswet (Zvw). Regelmatig bewegen is belangrijk voor een effectieve aanpak. De beweegmakelaar speelt in Deventer een rol in de toeleiding naar het beweegaanbod.
- Er wordt actief ingezet op het voorkomen van het gebruik van alcohol, tabak en drugs door jongeren.
- Er is netwerksamenwerking voor vroegsignalering alcoholproblematiek.

Vanuit het IZA:

- Een ketenaanpak overgewicht en obesitas bij kinderen. Zorgverzekeraars en gemeenten starten uiterlijk op 1 januari 2024 in elke regio met het toegankelijk maken van de ketenaanpak in meerdere gemeenten.

ACTIES

- Uitbreiden van de inzet vanuit het Lokaal Preventieakkoord voor een Rookvrij Deventer door de inzet op preventie (specifiek gericht op jongeren en vrouwen die zwanger zijn), het borgen van de Wijkaanpak Rookvrij Leven in twee wijken en uitbreiding naar meer wijken en dorpen en stimuleren Stoptober. Zie het plan Rookvrij Deventer terugblik en vervolg 2023 (december 2022).
- Opstellen van een preventie- en handavingsplan alcohol en drugsgebruik vanuit veiligheids- en gezondheidsbeleid. Hierin wordt o.a. aandacht besteed aan: netwerksamenwerking, de aanpak Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO), toezicht op en naleving van de leeftijdsgrens op verkoop van alcohol.
- Faciliteren van maatschappelijke activiteiten en beweeginitiatieven van sportverenigingen. Hierbij wordt samengewerkt met het onderwijs (onder andere via De Gezonde Schoolaanpak).

Speerpunt 5 | PSYCHISCHE GEZONDHEID

Mensen met een goede mentale gezondheid hebben een 15 tot 20 jaar langere levensverwachting dan mensen met een slechte mentale gezondheid, onder meer omdat mensen met een goede mentale gezondheid sneller herstellen van lichamelijke ziekten. In Deventer voelt 55% van de volwassenen zich meestal gelukkig en 24% heeft een hoge mate van veerkracht (=het vermogen om te herstellen van stress en tegenslagen). Daarentegen voelt 46% van de volwassenen zich eenzaam en heeft 48% een matig of hoog risico op angststoornis of depressie.¹

Over een periode van 2017-2021 hebben 5,2 volwassenen per 10.000 inwoners van Deventer suïcide gepleegd.² Zorgen zijn er vooral ook rondom de jongvolwassenen (16 tot en met 25 jaar); in de regio IJsselland ervaart meer dan de helft van deze leeftijdsgroep psychische klachten en heeft 32% in de afgelopen 12 maanden een enkele keer tot heel vaak serieus nagedacht over suïcide.³ Onder jongeren (2e en 4e klassers) ervaart 26% lichte, matige of ernstige psychische klachten.⁴

Naast de klachten zelf is ook openheid over psychische gezondheid een belangrijk aspect: een kwart van de Nederlanders heeft moeite met praten over psychische gezondheid en beoordeelt dit met een onvoldoende. Met name adolescenten en Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond hebben moeite om dit te bespreken. De meerderheid van de mensen met psychische problematiek praat niet over hun klachten of aandoening. Belangrijke redenen om hier niet over te praten zijn dat zij een taboe ervaren rondom dit onderwerp, bang zijn voor onbegrip of anderen hier niet mee willen belasten.⁵

Het GALA geeft gemeenten de opdracht om mentale gezondheid in hun bredere aanpak gezondheid/preventie te integreren. Het moet voor alle inwoners gebruikelijker zijn om te praten over hun mentale gezondheid, inwoners moeten beter de weg naar laagdrempelige ondersteuning kunnen vinden en weten welke handvatten er zijn om met hun mentale gezondheid aan de slag te gaan.

BRONNEN

1. **Bron:** Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD IJsselland 2020
2. **Bron:** Team Forensische Geneeskunde GGD IJsselland 2022
3. **Bron:** Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen GGD IJsselland 2022
4. **Bron:** Gezondheidsmonitor Jeugd GGD IJsselland 2021
5. **Bron:** Monitoring taboe op psychische klachten en aandoeningen - nulmeting I&O Research 2021

BEOOGDE RESULTATEN

Vanuit lokaal beleid:

- Meer aandacht voor vroegsignalering en preventie van psychische problematiek.

Vanuit GALA:

- Gemeenten integreren mentale gezondheid in hun bredere aanpak gezondheid/preventie.

Vanuit IZA:

- Intensiveren van de samenwerking tussen huisartsen, sociale teams en welzijn in de vorm van een ketenaanpak 'Welzijn op recept'.

ACTIES

- Continueren van de deelname aan het project suïcide-preventie dat wordt gecoördineerd door GGD IJsselland.
- GEM (Ecosysteem Mentale Gezondheid): een aanpak met diverse organisaties die vraaggericht werken. De gemeente Deventer, Stichting Vriendendiensten Deventer en Dimence Groep hebben hun krachten gebundeld om de mentale veerkracht van Deventenaren te versterken. Passende hulp en ondersteuning bieden waardoor de wachtlijsten voor specialistische hulp korter worden. Eén van de speerpunten in GEM is het 'normaliseren van mentale gezondheid'. Dat sluit goed aan bij onze ambitie 'versterken sociale basis'.
- Extra aandacht besteden we aan de afnemende mentale gezondheid onder jongeren. Dat doen we o.a. door: het jongerencafé van Stichting Vriendendiensten (onderdeel van GEM), de inzet van de programma's Maatschappelijke Diensttijd voor jongeren: Impacter en Music Moves (zie het uitvoeringsplan vrijwilligerswerk 2023). We verkennen welke interventies verder kunnen bijdragen aan het vergroten van hun mentale weerbaarheid. We sluiten hierbij, in eerste instantie, aan bij bestaande initiatieven.
- Continueren van de samenwerking van Impluz en AV Daventria: Loop je Lichter.
- Continueren van de laagdrempelige ondersteuning met de nadruk op zelfregie vanuit Stichting Vriendendiensten en Buurtgeluk.
- Beleid mentale gezondheid ontwikkelen waarbij we gebruik maken van de landelijke aanpak 'Mentale gezondheid is van ons allemaal'. Hierbij leggen we een link met de thema's benoemd in dit beleidskader en betrekken we in ieder geval scholen, sportverenigingen, zorg- en welzijnsorganisaties.
- Evaluatie van 'Waar is Wally' en mogelijkheden onderzoeken op aansluiting bij een regionale ketenaanpak 'Welzijn op recept'.

Speerpunt 6 | LEEFOMGEVING

Een gezonde fysieke omgeving is van belang om gezond en actief leven te bevorderen, nu en in de toekomst. Een gezonde leefomgeving is vaak een plezierige leefomgeving, waarin inwoners een goede gezondheid ervaren en waar inwoners gelukkig zijn. 77% van de inwoners van Deventer vindt de woonomgeving gezond. Dit is minder dan in regio IJsselland (87%) . Voor inwoners die hun woonomgeving gezond vinden, geldt bijvoorbeeld dat ze regelmatig contact met de burens hebben, minder vaak ernstige geluidhinder ervaren of sociale samenhang ervaren en daarmee minder vaak het gevoel hebben buiten de samenleving te staan.

Voor de leefomgeving is er veel aandacht bij de gemeente Deventer, zowel binnen ons gezondheidsbeleid als binnen onze Omgevingsvisie. We houden bij de inrichting van de omgeving rekening met veiligheid, gezondheid en levensloopbestendigheid. Bij besluitvorming over de fysieke leefomgeving (zoals in omgevingsplannen) wordt gezondheidskennis toegepast. Die kennis gaat over gezondheidsbevordering (bijv. uitnodigen tot bewegen en ontmoeten) én over gezondheidsbescherming (bijv. bescherming geluid-, luchtkwaliteit en hitte). Dat wil zeggen dat bij ieder besluit binnen de fysieke leefomgeving gezondheidsaspecten in de volle breedte aan de voorkant worden meegewogen.

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD IJsselland 2020

BEOOGDE RESULTATEN

Vanuit lokaal beleid:

- Deventenaren leven in een gezonde, veilige en levensloopbestendige omgeving.
- De kans op een goede gezondheid is onafhankelijk van waar je woont.

Vanuit GALA:

- Bij besluitvorming over de fysieke leefomgeving (zoals in omgevingsplannen) wordt gezondheidskennis toegepast. Die kennis gaat over gezondheidsbevordering (bijv. uitnodigen tot bewegen en ontmoeten) én over gezondheidsbescherming (bijv. bescherming geluid- en luchtkwaliteit).

ACTIES

- Gezonde leefomgeving krijgt een plek in gemeentelijke omgevingsplannen en we maken hierbij gebruik maken van advisering door de GGD. Gemeenten betrekken in ieder geval de aspecten die genoemd zijn in het position paper van de VNG 'Samen werken aan de gezonde leefomgeving'. Hierin besteden we specifiek aandacht aan de luchtkwaliteit in de (ruime) omgeving van bedrijventerreinen.
- Opstellen van een omgevingsprogramma gezonde leefomgeving.
- Een goed toegankelijke openbare ruimte voor iedereen met voldoende aanwezigheid van kwalitatief groen met speelruimte en ontmoetingsplaatsen. (Aansluiting van het gezondheidsbeleid op het speel- en beweegplan en groenbeleid).
- Onderzoek in samenwerking met Saxion over 'beleving en gedrag' in de openbare ruimte. Gezondheid zien we als onderdeel hiervan. Denk aan ontmoeten en bewegen.
- Gemeenten coördineren de inzet van maatregelen in hun gemeente om (kwetsbare) mensen zo goed mogelijk te beschermen tegen hitte, smog en uv-straling. Zij maken daarover afspraken met maatschappelijke partners, zorgverzekeraars, bedrijven en inwoners en bereiden de inzet en coördinatie van maatregelen tijdens een hitteperiode voor. Hiervoor wordt een lokaal hitteplan opgesteld. De gemeenten Raalte, Staphorst, Deventer doen dat vanuit zowel het fysieke als sociale domein in samenwerking met diverse organisaties (o.a. woonzorgcentra, huisartsen) en de GGD IJsselland.
- Zodra er landelijk juridische instrumenten beschikbaar komen om ongezond voedsel te weren wil de gemeente Deventer hier gebruik van maken. We willen een gezonde leefomgeving die mensen stimuleert om gezond(er) te leven en bijdraagt aan het voorkomen van overgewicht.
- Bij besluiten over de inrichting van de fysieke leefomgeving worden maatregelen voor de beperking van gezondheidsrisico's tijdens hitteperiodes en van bovenmatige blootstelling aan uv-straling meegewogen, zoals de beschikbaarheid van voldoende schaduw, zonwering en aanleggen van meer groen in de stad.

- Bij de inrichting van de openbare ruimte staat een goede bereikbaarheid van voorzieningen in de wijk en de bereikbaarheid van de binnenstad centraal. Hierbij nemen we de mening van inwoners in een vroeg stadium mee. Ouderen hebben aangegeven dat hierbij ook het digitaal bekwaam zijn een rol speelt; 'hoe kom je van a naar b?' Niet alle websites zijn hanteerbaar voor iedereen. Het Digipunt in de bibliotheek kan hier behulpzaam zijn.
- Het is belangrijk dat er voldoende huisartsen zijn en dat de huisartsenzorg toegankelijk is, het liefst zo dicht mogelijk bij de inwoners. Door de toenemende vergrijzing en een toenemende vraag naar (eerstelijns)zorg, staat de huisartsenzorg onder druk. Salland Zorgverzekeringen, Huisartsen Coöperatie Deventer en Omstreken (HCDO) en de gemeente werken samen met als doel huisartsenzorg in Deventer te optimaliseren. De zorgverzekeraar is daarbij verantwoordelijk voor een voldoende aantal huisartsen, de gemeente kan de vestiging van eerstelijnszorg planologisch mogelijk maken.
- Het continueren van het onderhoud van de Automatische Externe Defibrillatoren (AED) en het opleiden van burgerhulpverleners door de Vereniging EHBO Colmschate. Deze vereniging werkt samen met de landelijke Stichting HartslagNu. Belt iemand 112 met het vermoeden van een hartstilstand, dan roept HartslagNu via haar systeem automatisch burgerhulpverleners op in de buurt van het slachtoffer. Zij krijgen de opdracht om te reanimeren of de dichtstbijzijnde AED op te halen. Zo krijgt het slachtoffer snel de juiste hulp terwijl de ambulance onderweg is.

' WE BLIJVEN INZETTEN OP DE ZES SPEERPUNTEN DIE WE SAMEN MET ONZE PARTNERS IN SGID HEBBEN GEFORMULEERD IN 2019 '

5. Monitoring

Vanuit het Rijk zijn en worden er diverse monitors ontwikkeld om te kunnen bepalen in hoeverre de afspraken in het GALA in de lokale en regionale praktijk worden uitgevoerd en met wel effect. Van de gemeenten worden de volgende acties gevraagd:

- Gemeenten verstrekken gegevens over de programma's conform de voorwaarden van de specifieke uitkering bewegen, gezondheidsbevordering en sociaal domein.
- Gemeenten delen hun ervaringen over bijvoorbeeld lokale en regionale samenwerkingen rond gezondheid en preventie.
- Gemeenten spannen zich in voor monitoring van hun beleid en integrale aanpak van de thema's in de SPUK, leren hiervan en sturen bij op basis van de bevindingen.

GGD IJsselland verzamelt jaarlijks gegevens over de gezondheid van inwoners. Deze worden opgenomen in gezondheidsmonitoren. Elk jaar is een andere leeftijdscategorie aan de beurt. Door deze te vergelijken met de gemeentelijke wijkanalyses kunnen we jaarlijks zorgen voor een 'Presentatie Gezondheidsmonitor Deventer'. Verder wordt de voortgang van de doelstellingen in het Preventieplan Sociaal Domein binnen de Monitor Sociaal Domein weergegeven. De voortgang van de doelstellingen in het beleidskader sport wordt weergegeven in de Sportmonitor.

6. Integraal plan van aanpak

Dit beleidskader is de basis voor het plan van aanpak 2024-2026. Hiermee vragen gemeenten de financiële middelen aan bij het Rijk in september 2023. In het plan wordt onder andere beschreven waar we staan, wat we willen bereiken en wat we gaan doen op het gebied van gezondheid, sport, bewegen, cultuur en sociale basis. Hierin geven we ook invulling aan de ondersteunende onderdelen: versterking kennis- en adviesfunctie GGD en coördinatiekosten regionale aanpak preventie. Dit plan vormt voor de gemeente het uitvoeringplan bij voorliggend beleidskader gezondheid.

7. Financiën

De tabel op de volgende pagina bevat een overzicht van de middelen die de gemeente Deventer ontvangt vanuit de specifieke uitkering (SPUK) van het GALA. De onderdelen benoemd bij 'Sport, bewegen en cultuur' worden vanuit ons sportbeleid in samenwerking met partners ingevuld. De gelden voor het lokaal Sportakkoord, de Combinatiefuncties, het Terugdringen gezondheidsachterstanden en Kansrijke start ontving de gemeente voorheen als afzonderlijke uitkeringen van het rijk. De overige bedragen betreffen aanvullende middelen om uitvoering te geven aan ons gezondheidsbeleid.

Naast de SPUK gelden staan de volgende bedragen op de gemeentelijke begroting voor de uitvoering van ons gezondheidsbeleid:

- Vanuit het Lokaal Preventieakkoord ontvangt de gemeente € 50.000. Vanaf 2024 maken deze onderdeel uit van de SPUK.
- Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG): € 44.000.
- Projecten gezondheid/ gezondheidsbevordering: € 25.000.
- Extra impuls gezondheidsbevordering bij de begroting 2023: € 100.000.

In 2023 en 2024 koppelen we dit bedrag aan het speerpunt 'Jeugd en gezondheid':

1. De uitvoering van het plan van aanpak JOGG met als doelen:
 - Kinderen en jongeren groeien op in een gezonde omgeving.
 - Kinderen en jongeren op een gezonder gewicht.
2. Versterken van de mentale weerbaarheid van jongeren door de inzet van de programma's Maatschappelijke Diensttijd voor jongeren: Impacter en Music Moves.
3. Inrichting van aanpak eenzaamheid bij jongeren vanuit de lokale coalitie Eén tegen eenzaamheid.

- GGD IJsselland: € 4 mln. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de publieke gezondheid van haar inwoners. De 11 gemeenten in de regio IJsselland hebben deze taak belegd bij GGD IJsselland vanuit een gemeenschappelijke regeling. Vanuit de Wet publieke gezondheid (Wpg) voert de GGD, die bestuurd wordt door de wethouders van de deelnemende gemeenten, onder andere de volgende taken uit: jeugdgezondheidszorg, infectieziektebestrijding, gezondheidsvoorlichting. Naast de wettelijke taken voert de GGD ook aanvullende taken uit die bijdragen aan de uitvoering van het lokaal gezondheidsbeleid.

	2023	2024	2025	2026
Sport, bewegen en cultuur				
Lokaal Sportakkoord	€ 73.383	€ 73.382	€ 73.382	€ 56.423
Brede regeling combinatiefuncties	€ 505.214	€ 505.205	€ 505.205	€ 488.055
Gezondheid en sociale basis				
Terugdringen gezondheidsachterstanden	€ 112.897	€ 112.895	€ 112.895	€ 112.845
Kansrijke start	€ 84.673	€ 90.316	€ 90.316	€ 112.845
Mentale gezondheid	€ 39.514	€ 28.224	€ 28.224	€ 0
Aanpak overgewicht en obesitas	€ 98.785	€ 98.783	€ 98.783	€ 0
Valpreventie	€ 290.710	€ 268.125	€ 268.125	€ 276.471
Leefomgeving	€ 56.448	€ 56.447	€ 56.447	€ 0
Opgroeien in een kansrijke omgeving en vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 14.112	€ 14.112	€ 14.112	€ 0
Versterken sociale basis	€ 206.037	€ 203.211	€ 203.211	€ 152.341
Mantelzorg	€ 56.448	€ 56.447	€ 56.447	€ 50.780
Een tegen eenzaamheid	€ 56.448	€ 56.447	€ 45.158	€ 0
Welzijn op recept	€ 31.047	€ 53.625	€ 64.915	€ 76.170
Ondersteunende onderdelen				
Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 14.112	€ 14.112	€ 14.112	€ 0
Coördinatiekosten regionale aanpak preventie	€ 50.239	€ 41.207	€ 41.207	€ 0
Totaal	€ 1.690.067	€ 1.672.538	€ 1.672.538	€ 1.325.931

PRODUCTIE

Gemeente Deventer
Vormgeving AMGdesign, Deventer

www.deventer.nl

Datum oktober 2023

